

Al-Farabi Kazakh National University
Nanjing Normal University of China

**ЖАҢА ЖІБЕК ЖОЛЫ ФОРУМЫ (АЛМАТЫ-2017)
«БІР БЕЛДЕУ – БІР ЖОЛ» БОЙЫНДАҒЫ
МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ
ЫНТЫМАҚТАСТЫҒЫ МЕН ИННОВАЦИЯСЫ»**

атты халықаралық форум

МАТЕРИАЛДАРЫ

28 – 30 маусым, 2017 жыл

**ФОРУМ НОВОГО ШЕЛКОВОГО ПУТИ (АЛМАТЫ-2017)
МАТЕРИАЛЫ**

международного форума

**«СОТРУДНИЧЕСТВО И ИННОВАЦИИ
В ОБЛАСТИ ОБРАЗОВАНИЯ СТРАН
«ОДНОГО ПОЯСА – ОДНОГО ПУТИ»**

28 – 30 июня 2017

**THE NEW SILK ROAD FORUM (ALMATY-2017)
MATERIALS**

of international forum

**"COOPERATION AND INNOVATION
IN THE EDUCATION PROGRAM OF COUNTRIES ALONG THE
"ONE BELT AND ONE ROAD"**

28 – 30 of June, 2017

МАЗМУНЫ

Буркитбаев М. М. «Один пояс - один путь» - новый глобальный тренд	3
Мұқаметханұлы Н.Е.А.Керімбаев. Қазақстандағы қытай тілін оқыту ісінің мәселелері	4
Ху Ася, Нью Юн 名实互证视野中的中国域外他称: Serice (丝国)	7
Srikanth Kondapalli.Obor and educational opportunities	18
Умаров Х. Достижения Ташкентского университета информационных технологий имени Мухаммада аль-Хорезми.....	28
Дейч Т.Л. Китайско-африканское сотрудничество в сфере образования.....	31
Булекбаев С. Б, Лян Ян, Жакьянова А.М. Социально - экономический смысл и образовательные задачи мегапроекта «Один путь- Один пояс»	36
Сапанов С.Ж., Арзыкулов А.А. «Один пояс, один путь» и сотрудничество в сфере образования на шелковом пути	37
Сергеева А.А. Проблемы и перспективы проведения олимпиад по китайскому языку для школьников (на примере ИСАА МГУ и ЦПМ г.Москвы).....	39
Uterova T. B., Uterova G. B. Great Silk Road - one of the most important factor for cultural integration between Asian countries	41
Зоальшоева С. Л. Лингвокультурологический анализ лексики с компонентом “sūr” (свадьба) в шугнано-рушанской группе языков в сопоставление с компонентом 婚 hūn (женитьба) в китайском языке.....	42
Чалбаева А. А. Кыргызстан: сотрудничество в сфере высшего профессионального образования и возможности в рамках инициативы «один пояс один путь»	45
Turtsynakyn Aigul. One Belt - One Road: Embracing a brighter future together	48
Мен Д.В. Историческое значение великого шёлкового пути в гармонизации образования и культуры народов	50
Хафизова К.Ш.Иран и Китай на Шелковом пути.....	54
Кулинцев Ю.В. Университет ШОС в контексте концепции ЭПШП и его роль в воспитании молодого поколения	59
Кадыржанов Р. К. Межкультурная коммуникация как фактор взаимодействия Казахстана и Китая на Новом Шелковом пути	63
Zhabina Zh. R, Gulnash Askhat. Ethnic diasporas as a factor of domestic and foreign relations	64
Azhar E. Serikkaliyeva. Internationalization of the Chinese higher education: the case of Kazakhstan	67
Дауен Д.Б., Кенжебайұлы Е. «Бір белдеу - бір жол» аясында Қытай мен Қазақстанның білім саласындағы ынтымақтастығы: мәселелер мен мүмкіндіктер	70
Байтемиров Н. А. Современное состояние и перспективы развития сотрудничества стран вдоль шелкового пути в сфере образования	73
Байдаров Е. У. Анализ китайской инициативы «морского шелкового пути 21 века» в контексте исторической ретроспективы и современных политических процессов.....	77
Кагазбаева Э. М. Проблемы и перспективы интернационализации высшего образования вдоль шелкового пути (на примере сотрудничества КазУМО и МЯ имени Абылай хана с высшими учебными заведениями Китая).....	83
Такен Джанатаев. Даодэцин казахстана и стратегия «один путь – один пояс»	86
Gabit Zhumatay, Adilbek Yermekbayev. International relations along the silk road in central asia during the existence of the turkic khaganate	88
Абдурақын Н. Қытай-қазақ тіліндегі бастауыш-баяндауыштық сойлемнің грамматикалық ерекшелігі.....	92
Jiger Janabel. Teaching history of kazakhstan through english in higher education- a timely response to the 21 st century challenge	97
Абдукамилов Р. Т. Авестийские принципы устойчивого развития образования и науки будущего стран шёлкового пути	99
Раев Д. С. Қазақ шешендік өнері: білім мен ғылым игеру формуласы	102
Тоқмұрзаева А.Ж. XVII –XVIII ғасырлардағы қазақ хандығы мемлекетінің халықаралық қатынасы мәселесіндегі әлеуметтік-саяси детерминизм тенденциясы	106
Бейсенбаев О.Т. «Бір белдеу – бір жол»: қытайдың жаңа жаһандық стратегиясы	114
Абдрахын Н., Түргенбай А.А. 汉-哈主谓句的研究现状	119
Қалиолла А. Анипина А. 阅读课教学中提高学生的阅读能力	126
Алихан Г. “一带一路”背景下提高对外汉语口语教学方法	129
Бодау Г. Қойбақова А.С. Қытай тіліндегі толықтырғыш мүшені қазақ тіліне аудару тәсілдері.....	130
Чжан Цзяньхуа. 关于中哈俄学者共同编写《中哈俄丝绸之路文明史》《中哈俄近现代史区域史》的建议——基于共同的“历史和文化记忆”	132

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ ҚЫТАЙ ТІЛІН ОҚЫТУ ІСІНІҢ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Н. Мұқаметханұлы, т.ғ.д., профессор

Е.А.Керімбаев, PhD докторанты

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті қытайша кафедрасы

nabizhan.muhametkhanuly@gmail.com

kerimbay.erzhan@gmail.com

Қытай тілі - әлемдегі ең байырғы бай тілдердің бірі. Қытай мен Қазақстан көрші ел болғанымен, қытай тілінің Қазақстанда оқытылуы өткен ғасырдың соңында ғана басталды. Мұның да өзіндік тарихи саяси себептері бар. XIX ғасырдан бастап патшалық Ресейдің отарында болған Қазақстан XX ғасырда Кеңес Одағының құрамына өмір сүрді. Ал Кеңес үкіметі өз құрамындағы қай республикада қандай шет тілі оқытылады деген мәселені өзінің саяси көзқарасы бойынша анықтаған болатын.

Кеңестік үкімет қытай тілін Москва, Ленинград және Ташкент қалаларында оқытты және өзінің шығыстану ғылымы аясында қытайтанушы мамандар дайындап келді. Бірақ XX ғасырдың сексенінші жылдарының ортасынан бастап Кеңес одағы ыдырауға бет алған тұста, Қазақстан көрегендікпен өзінің болашақ шығыстанушы, қытайтанушы мамандарын даярлаудықолға алды.

1989 жылы Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті өзінің шығыстану факультетін құрып, қытайтану кафедрасын ашып, қытай тілін оқытуды бастады. Алға қойған мақсаты - қытай тілін жақсы меңгеру негізінде қытайдың тарихы, мәдениеті, саясаты және экономикасы бойынша арнайы маманданған кадрлар дайындау. Сондықтан алғашқы кезде қытай тілін оқытып-үйрету мәселесі бірінші орынға қойылды. Осы негізде қытай тілі Қазақстанға 1989 жылдан бастап ресми түрде енді немесе оқытыла бастады деп санаймыз.

Қытай тілін бастап оқытуда басты мәселе оқытушы мамандардың кемшін болуынан көрінді. Бұл мәселені шешу үшін 1989 жылы қытай тілі оқытушыларын қабылдауға конкурс жариялады, конкурс бойынша Ташкент мемлекеттік университетінің шығыстану факультетінің түлегі Нұрсәидов Мади қабылданды. Сол алғашқы оқу жылында шығыстанушы-филолог, шығыстанушы-тарихшы мамандықтары бойынша 20 студент қабылданды. 1990 жылы Ташкент мемлекеттік университеті шығыстану факультетінің түлегі Юань Лигуан және Қытайдан отанға оралған Ш.Танжарыққызы кафедраға мұғалім болып келді.

1991 жылы 16 желтоқсанда Қазақстан тәуелсіздігін жариялап, халықаралық аренада тез танылды және әрбір елмен дипломатиялық қатынас орнатты. Сол алғашқы қатарда 1992 жылы 3 қаңтар күні ҚХР-мен де дипломатиялық қатынас орнатты. Қазақстанның егемендік алуы еліміздің жаңа тарихи дәуірге қадам басқанын әйгіледі. Сондай-ақ халықаралық ынтымақтастық қатынас орнатуына зор мүмкіндік жасады.

Қытайтану кафедрасы ҚХР-дың Ланьчжоу университетімен байланыс орнатып, олардан Чжао Цзяньсин мен ЧанВаньчан сияқты оқытушыларды шақырып, дәріс оқытты. Тәуелсіздіктен кейін Қытайдан тарихи отанына оралған қандастарымыз Ә.Аманжолов, Г.Батюшева, Д.Мәсімхан, Р.Айыпұлы, Е.Әкімханұлы, А.Қайбарұлы, С.Сәдуақас, Ж.Сәмитұлы сияқты мамандар қытай тілі мен әдебиетінен сабақ берді. Қытайда туып-өскен, сол елде жоғары оқу оқып, білім алған мамандардың қытай тілін оқыту ісіне атсалысуы Қазақстанда қытай тілін оқыту сапасының жаңа биік деңгейге көтерді деуге болады.

1994 жылдан бастап қытай тілін өзімізде оқып, үздік бітірген жас мамандар оқытушылар құрамын толықтырды.

Қазақстан мен Қытай арасындағы қарым-қатынастардың жан-жақты дамуы қытай тілін меңгерген мамандарға деген сұранысты арттыра түсті және оларға қойылатын талаптар та жоғарылады. Осындай қоғамдық сұранысқа байланысты Қазақстанда қытай тілін оқытатын ЖОО орындары көбейсе бастады. Сонымен қытай тілін оқыту «сәнге» айналды. Бұл жағдай бүкіл дүние жүзін шарпыған «қытай тілі бумы»-мен ұштасып, жастардың қытай тіліне деген қызығушылығын арттырды.

XXI ғасырда Қазақстанда қытай тілін оқуға ниет білдірген талапкерлердің саны күрт өсті. Бұл, әрине, Қытайдың халықаралық аренадағы орны мен ықпалының артуымен және Қазақстанмен ынтымақтастық қатынасының тереңдеуімен байланысты. Соған орай еліміздегі көптеген жоғарғы оқу орындары қытай тілін оқытуды қолға алды. Кейбір орта мектептер де қытай тілін оқытуды бастаған еді, оқушылардың бірнеше тілді қатар меңгеруі ауыр деп саналып, орта мектептерде қытай, араб тілдерін оқыту тоқтатылды.

Қытай үкіметінің қытай тілін әлемге тарату саясаты мен еліміздегі қытай тілін оқуға деген қызығушылық Қазақстанда қытай тілін оқытуды жандандыра түсті. 2002 жылы Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанынан Ланьчжоу университетімен бірлесіп ашылған Қытай тілі орталығы соның бір дәлелі.

Қытай үіметі қазақстандық қытай тілі оқытушыларының біліктілігін көтеру үшін, 2004 жылы алғаш рет жазғы демалыс кезінде Қытай Ланьчжоу университеті ұйымдастырған «Орталық Азия мен Қазақстандағы қытай тілі оқытушыларына арналған біліктілікті арттыру курсына» бір топ қазақстандық қытай тілі оқытушылары қатысып қайтты. Бұл курс 2006, 2007 жылдары да жалғасты.

2009 жылы Қытай тілі орталығы ресми түрде Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанынан құрылған Конфуций институты болып қайта тіркелді. Осы институт арқылы қытай тілі оқытушыларының Қытайға барып түрлі курстарға қатысуы дәстүрге айналды. Бұл шаралар қытай тілі оқытушыларының біліктілігін арттырып, қытай тілін оқыту сапасын жоғарылата түсті.

Қазақстанда қытай тілін оқыту ісінде жаңа методикалар, жаңа жабдықтар мен жаңа оқу құралдары оқу процесіне қосылды. Тіл оқытуда қолданатын жаңа технологиялар мен лингафон кабинеттері орнатылды. Қытай тілі деңгейін анықтайтын, халықаралық деңгейдегі сертификат беретін емтихан (HSK) өз елімізде өткізіле бастады.

Қазіргі кезде Қазақстанда да бес бірдей Конфуций институты жұмыс істеп тұр. Олар - Алматыда Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ, Астанада Гумилев атындағы ЕҰУ, Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті, Ақтөбе мемлекеттік педагогикалық университеті мен Абылай хан атындағы халықаралық қатынастар және әлем тілдері университетінің жанынан ашылған Конфуций институттары.

Қазақстанда қытай тілін оқыту ісінің кең етек жаюына, сондай-ақ Қазақстан-Қытай қатынастары деңгейінің өсуі мен ынтымақтастығының артуына байланысты қазақстандық қытайтанушы мамандар көбейе түсті. Сондай-ақ Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-дың зерттеу университеті бағытына бет бұруына орай, әр салада қытай тілін меңгерген мамандарды дайындау міндеті қойылды. Осындай қоғамдық қажеттілікке байланысты Әл-Фараби атындағы ҚазҰУ жанынан «Қазіргі заманғы Қытайды зерттеу орталығы» құрылды. Ал 2016 жылы шығыстану факультеті қытайтану кафедрасының ұйытқы болуымен «Қазақстан қытайтанушылар ассоциациясы» құрылды. Бұл ұйымдардың құрылуы Қазақстанда қытайтану ғылымының қалыптасқанын көрсетеді.

Қазақстан қытайтанушылар ассоциациясы еліміздегі қытайтану ғылымының дамуына өз үлесін молынан қосады деген үміттеміз. Сонымен қатар, қытайтанушылар ассоциациясының аясында еліміздегі қытай тілін оқытудың да біраз мәселесін шешуге болады деп санаймыз. Төменде біз осы ұйымның құрылуынан не ұтамыз, қандай іс-шараларды жүргізуге мүмкіндік аламыз деген сияқты сұрақтарға жауап іздеп көрелік.

Біріншіден, бұл ұйым Қазақстандағы қытай тілі оқытушылары мен зерттеушілерін ұйымдастырып, қытай тілін оқыту мен Қытайды зерттеу ісін өзара сәйкестендіріп, бірқатар өзекті мәселерді шешуге мүмкіндік береді. Атап айтқанда, Қазақстанда қандай оқулықтарды қолданған дұрыс, қандай оқу құралдарын дайындау керек, студенттердің қытай тілі деңгейін анықтау сияқты мәселелерді кеңесіп, ынтымақтасып шешуге болады.

Екіншіден, мұндай ұйымның құрылуы қытай тілі оқытушыларының тәжірибе алмасуына мол мүмкіндік береді. Яғни, қытай тілін оқытуға қатысты ғылыми-әдістемелік семинарлар, конференциялар ұйымдастыруға, шетелден маман шақыруға, ашық сабақтар өткізуге, оқулықтар және қосымша көмекші құралдарды жазуды қолға алуға, оқытушылардың біліктілігін арттыру мәселесін шешуге, әр түрлі мәселелер бойынша Қытай елшілігіне тікелей өтініш айтуға мүмкіндік туатыны анық. Оқытушылардың тәжірибе алмасуына қатысты мысал келтіріп кететін болсақ, ҚазҰУ жанынан ашылған Конфуций институтының ұйымдастыруымен екі жылда бір рет ҚХР Ланьчжоу университетінде өтетін Орталық Азия елдеріндегі қытай тілі оқытушыларына арналған біліктілікті арттыру курстарына еліміздің бірнеше оқу орнынан барған оқытушылар Өзбекстаннан, Қырғызстаннан, Тәжікстаннан келген әріптестерімен ғана емес, өзара бір-бірімен тәжірибе алмасуға да жақсы мүмкіндік алды.

Үшіншіден, қытай тілін оқып-үйреніп жатқан студенттердің, оқушылардың оқуға деген ықыласын, ынтасын, құлшынысын арттыру үшін түрлі деңгейдегі тілдік олимпиадалар, шешендік өнер сайыстарын және шығарма жазу, қытай тіліндегі әндерді орындау сияқты жарыстарды бірлесіп ұйымдастыруға болады.

Осы орайда Конфуций институты 2004 жылдан бері жыл сайын өткізіп жүрген «Қытай тілі көпірі» атты халықаралық қытай тілі сайысы мен Республикалық пәндік олимпиадалардың қытай тілін оқытуға ерекше серпін беретінін айта кеткен жөн.

Бүгінгі таңда заман талабына сай білікті маман дайындау еліміздегі маңызды мәселелердің біріне айналып отыр. Еліміздегі жоғарғы оқу орындарының алдына жаңа талаптар қойылды.

Кәсіби маманның компетенттік біліктілігі - оқу орнын бітіріп шыққан түлектің жұмыс орнына барғанда барынша тиімді қызмет ете алуға негіз болатын білімі, қабілеті, қарымы және жеке басының қасиеттерінің жиынтығы. Сондықтан, соңғы кезде университетімізде кредиттік жүйенің талаптарына орай аудиториялық сабақтардың саны азайтылып, студенттердің өздігінен жұмыс істеуіне баса мән беріліп отыр. Осыған сәйкес біз студенттердің бұған дейін қалыптасқан принциптерін, психологиясын өзгертуге көбірек көңіл болуіміз керек. Студенттердің өздігінен жұмыс істеуіне барлық жағдайды жасап, дұрыс бағыт-бағдар беріп, олардың өзіне деген сенімін арттыруға күш салуымыз қажет. Студенттердің өзіндік жұмысына әр түрлі салаға қатысты қосымша мәтіндер көптеп берілуі тиіс. Қытай тілін үйрету барысында әлемдік тіл үйрету саласында соңғы кезде шығып жатқан әдістемелермен уақытылы таныс болып, инновациялық технологияларды барынша кеңінен қолдануға күш салу керек деп санаймыз.

Қытай тілінде қоғамдық-саяси, экономикалық, қаржы, банк ісі, бизнес және дипломатия саласына қатысты терминдерді жетік меңгерген, іскерлік келіссөздер жүргізе алатын маман дайындау замана талабы. Бұл үшін төмендегідей айтқымыз келеді.

1. Оқыту барысында тікелей мамандыққа қатысы жоқ пәндердің санын барынша азайту;
2. Практикалық сабақтардың санын көбейту. Яғни, әлемдік практикада қалыптасқан негізгі тіл пәніне қосымша ауызекі тіл, тыңдау, оқу, жазу пәндеріне басымдылық арқылы кешенді оқыту деңгейін көтеру;

3. Элективті пәндердің санын көбейту. Мысалы: классикалық қытай тілі, сөйлеу мәдениеті, іскерлік қытай тілі, қоғамдық-саяси аударма, келіссөздер жүргізудің практикасы, қытай тілі фразеологизмдері сияқты пәндерге басымдылық беру;

4. Түрлі мамандықтерминдерін үш тілдегі баламасымен оқытуға беталу керек. Әр семестр сайын бір салаға қатысты терминдерді оқыту пәнін енгізуге қажет деп санаймыз;

5. Емтихандарды немесе түрлі сынақтарды алуда шет тілдерін оқытудың ерекшеліктерін ескеру керек. Атап айтқанда, емтихандарды тек жазбаша формада ғана емес, ауызша да қабылданғаны жөн. Сонымен қатар, емтихан қабылдауды және бағалауды тікелей сабақ жүргізетін оқытушыға тапсырған абзал.

Бүгінгі таңда орыс тілілінде Ресейде шыққан түрлі оқулықтар мен көмекші оқу құралдары көп. Ал қазақ тілінде шыққан қытай тілі оқулықтар мен оқу құралдары тапшы. Сондықтан қазақтың құнды мәдениеті, өмір сүріп отырған ортасы, қоғамдық жағдаяты сияқты мазмұндар қамтылған оқулықтар жазатын уақыт жеткен. Қазақтың дәстүрлі, ұлттық құндылықтарын насихаттайтын қытай тіліндегі қосымша оқу құралдарын жазу да қазіргі өзекті мәселелердің бірі. Сайып келгенде, қытай тілін оқыту әдістерін ғылыми жүйеге келтіру керек.

Қытай тілі деңгейін анықтайтын, халықаралық деңгейдегі сертификат беретін емтиханның (HSK) елімізде болуы үлкен қолайлылық. Бұл емтиханның (HSK) әлемнің санаулы елдеріне ғана орналастырылған. Сондықтан осы емтиханды ұтымды пайдалануды насихаттау қажет. Өйкені студенттер әрбір деңгей бойынша емтихан тапсыру арқылы қытай тілі деңгейін жылма-жыл көтеріп отырады. Ал HSK сертификаты оқушының деңгейін анықтайтын және жоғар өрлеп оқу мен Қытай компанияларында жұмыс істеуде талап етілетін маңызды құжат болып табылады.

Қазақстанда қытай тілін оқыту ісі отыз жылға таяу уақыт жалғасып келеді. Осы үдеріске қарайтын болсақ, Қазақстандағы қытай тілін оқыту ісінің үрдіс дамыған динамикасын анық аңғарамыз. Бұл еліміздің ішкі және халықаралық қатынастардың қажеттілігіне сәйкес дамудың көрініс болып табылады. Елімізде қытай тілін оқыту ісінің дамуымен қатар арнайы Қытайды зерттеу орталықтарының қалыптасуы, Қытайтанушылар бірлестігінің құрылуы – Қазақстанда қытайтану ғылымының қалыптасқанын көрсетеді. Ендігі мәселе елімізде қытай тілін оқыту мен қытайтану ғылымының деңгейін көтеруге қатысты болмақ.

Қазіргі таңда Қытайдың «бір белдеу бір жол» дипломатиялық саясатының атқарылуы мен Қазақстан-Қытай арасындағы ынтымақтастық байланысының тереңдеуіне байланысты, Қазақстандағы қытай тілін оқыту ісі мен қытайтану ғылымы болашақта дамып түседі деп сеніммен айта аламыз.